

1980/81:94

Torsdagen den 12 mars

Kl. 12.00

1 § Svar på fråga 1980/81:258 om en svensk protest mot planerna på stationering av neutronbomber i Europa

Anf. 1 Utrikesministern OLA ULLSTEN:

Herr talman! Gunnel Jonäng har frågat om regeringen är beredd att hos USA och dess allierade protestera mot stationering av neutronbomber i Europa och i övrigt verka för att förhindra utvecklandet av detta förödande vapen.

Det som tycks ha föranlett fru Jonängs fråga är ett uttalande av den amerikanske försvarsministern vid en presskonferens den 3 februari av innebörd att produktion av neutronvapen nu var något som borde övervägas. Såväl vid denna presskonferens som av senare uttalanden har emellertid framgått att något beslut om produktion och förbandsläggning av neutronbomber icke fattats av den nya amerikanska administrationen.

Det har deklarerats att ett eventuellt beslut om placering av detta vapen i Europa kommer att föregås av konsultationer med de NATO-allierade, och det är värt att notera att ett betydande antal av dessa offentligt ställt sig avvisande till en sådan åtgärd.

Den svenska regeringen har som bekant tagit bestämt avstånd från alla planer på att införa neutronvapnet, på samma sätt som vi konsekvent tagit avstånd från varje steg mot ökade kärnvapenrustningar. I ett uttalande den 5 februari upprepade jag den svenska regeringens ståndpunkt i denna fråga. Vår uppfattning har också klargjorts av statsministern samt vid nedrustningskommittén i Genève.

Anf. 2 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret på min fråga.

Caspar Weinberger hade inte länge hunnit vara försvarsminister i president Reagans administration förrän han vid sin första presskonferens den 3 februari gjorde det oroande uttalandet om tillverkning och förbandsläggning av neutronbomben.

Torsdagen den
12 mars 1981

*Om regeringens
syn på förhållan-
dena i Uruguay*

En talesman för västtyska regeringen sade redan dagen efter att Västtyskland inte längre var villigt att tillåta förbandsläggning av neutronbomben inom sina gränser på samma villkor som 1978. Uppenbarligen finns det, som utrikesministern säger, en växande opposition i NATO-länderna mot neutronbomben. Så har t. ex. det holländska parlamentet nyligen bestämt tagit avstånd från förbandsläggning av neutronbomben i Västeuropa.

Utrikesminister Alexander Haig gick den 6 februari till rätta med Weinberger och sade att Weinbergers uttalande inte var ett officiellt sådant. Men det bör noteras att Haig inte alls tog avstånd från Weinbergers uttalande. Han lugnade bara NATO-länderna med att dessa skall tillfrågas innan beslut fattas. Så det som i förstone såg ut som en reträtt var inte alls någon sådan. Det var inte heller att vänta av Alexander Haig. Han har ju tidigare arbetat på att intressera NATO-länderna för neutronbomben. Och inom Reaganadministrationen är tydligen intresset för att tillverka neutronbomben mycket stort, vilket är djupt oroande.

Det finns ingen anledning att nu närmare gå in på effekterna av neutronbomben. Men vi vet att den är avsedd för placering i Europa, att den ökar riskerna för kärnvapenkrig och att den med sin strålning dödar människor men har mindre effekt på byggnader. Riskerna för en sänkning av kärnvapentröskeln ökar naturligtvis också av att Frankrike utvecklar neutronbomben.

I Sverige är opinionen stark mot neutronbomben, och det är viktigt att det görs kraftfulla uttalanden från den nuvarande regeringen Fälldin liksom det gjordes från den förra regeringen Fälldin. De uttalanden som har gjorts från svenska regeringen efter Weinbergers presskonferens är bra, och jag tackar för dem. Jag förutsätter också att regeringen, som hittills, noga bevakar utvecklingen av denna fråga. Jag är också övertygad om att det hos svenska folket finns en beredskap att stå upp och säga nej till neutronbomben och – om det skulle behövas – protestera lika starkt som vi gjorde 1977.

I söndags gjorde Weinberger ett TV-framträdande i USA då han återigen tog upp neutronbomben. Han talade om att den är ett mycket effektivt vapen och att det är många i både USA och Europa som anser att bomben är den enda möjligheten att rädda Europa. Men det är väl en räddning som vi bör betacka oss för.

2 § Svar på fråga 1980/81:286 om regeringens syn på förhållandena i Uruguay

Anf. 3 Utrikesministern OLA ULLSTEN:

Herr talman! Jan Bergqvist har frågat hur Sverige kommer att ge stöd åt demokratiseringssträvandena i Uruguay.

Vid folkomröstningen om en ny konstitution i Uruguay i november förra året förkastade folkflertalet förslaget om en permanent roll för militären i landets styrelse.

Delade meningar tycks förekomma inom militärregeringen om hur man skall förfara i den nu uppkomna situationen. Det finns enligt uppgift militärer som förordar en dialog med de traditionella politiska partierna om en gradvis övergång till civilt styre.

En förutsättning torde vara att partierna åter får möjlighet att fungera som fria politiska organisationer och att ett kommande presidentval blir i verklig mening fritt och demokratiskt.

En framgång för demokratiseringssträvandena i Uruguay måste bygga på att grundläggande mänskliga rättigheter ånyo respekteras. Sverige har genom uttalanden och agerande i internationella fora fördömt de också för latinamerikanska förhållanden grova kränkningar av mänskliga rättigheter som militärregimen i Uruguay gjort sig skyldig till. Noteras kan dock att antalet politiska fångar sedan en tid har minskat.

Sverige lämnar konkret stöd till offer för förtrycket i Uruguay inom ramen för det humanitära biståndet till politiskt förföljda i Latinamerika.

Anf. 4 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret.

Uruguay är ett land som ofta kommer oförtjänt lindrigt undan när den internationella opinionen granskar brott mot de mänskliga rättigheterna. En förklaring till det kan helt enkelt vara att nyhetsförmedlingen är dålig.

Jag har försökt att få en överblick över vad de svenska dagstidningarna har rapporterat om den politiska utvecklingen i Uruguay efter den dramatiska folkomröstningen i november. Den senaste veckan finns det en utomordentlig rapport om en flykting som slipper ut ur fängelsehållorna efter tio år och kommer till Europa. Men i övrigt hittar man nästan inga som helst rapporter om hur situationen utvecklar sig i detta land – det land som med rätta har kallats för en av världens värsta tortyrkammare.

Enligt uppgift har inte heller svenska utrikesdepartementet eller utrikesministern direkt kommenterat situationen i Uruguay de senaste tre månaderna, dvs. efter de kommentarer som gjordes i samband med folkomröstningsresultatet. Och om det är riktigt – vilket jag inte är säker på – är det nu hög tid för en sådan kommentar.

Enligt min mening måste den svenska opinionsbildningen bli mycket aktivare när det gäller att kritisera missförhållandena i landet och ge stöd åt den demokratiska oppositionen. Vi finner nu en kraftig ökning av engagemanget när det gäller stöd åt den demokratiska fronten i El Salvador. Och här finns det ingen motsättning utan tvärtom ett ömsesidigt samband – det är i stort sett samma mekanismer som fungerar i Uruguay som i El Salvador.

Jag vill nu ställa några frågor till utrikesministern.

För det första: Det ingår i sparplanen att Sverige skall avskaffa ambassaden i Montevideo och ersätta den med en annan typ av representation. Jag vill försäkra mig om att detta inte leder till att det blir sämre möjligheter att ha kontakt med politiska fångar och flyktingar där än i andra huvudstäder runt om i världen där vi har fullvärdiga ambassader.

För det andra: Vad gör Sverige för att i nordiskt samarbete aktualisera förhållandena i Uruguay visavi FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna? Jag tänker också på den speciella frågan om frigivande av Bredda frontens ordförande Liber Seregni.

Slutligen: Är utrikesministern beredd att uttrycka sitt stöd för de fyra centrala krav som jag angav i min fråga?

Anf. 5 Utrikesministern OLA ULLSTEN:

Herr talman! Jag har också själv ofta gjort den reflexion som Jan Bergqvist gör, att i vissa länder kan förtrycket florera, vara fruktansvärt grymt och pågå inte bara månad efter månad utan också år från år utan att svenska massmedia bryr sig så mycket om vad som händer. Det är väl litet grand på det viset – vi skall kanske inte bara skylla på massmedierna – att vi inte orkar med så många konflikter i taget, och då kommer vissa länder och kriser i skymundan både för politikernas agerande och för nyhetsfolkets granskning.

Jag vill svara på Jan Bergqvists frågor.

Vad gäller ambassaden i Montevideo är det riktigt att vi drar in den som ambassad, men vi kommer ändå att ha kvar ett ambassadkontor – vi kommer alltså att ha en närvaro i Montevideo. Såvitt vi har kunnat bedöma det i UD skall detta inte innebära någon försämring vad gäller våra möjligheter att ge stöd till människor som behöver vårt stöd i den ena eller andra formen. Men det skall väl också tilläggas att jag helst skulle ha sett att vi inte hade behövt lägga ned några myndigheter alls. Det ekonomiska läget är dock nu tyvärr inte sådant, utan vi tvingas till vissa rationaliseringar. Men vi försöker se till att de inte får några politiska konsekvenser.

Vi har ingen svårighet från regeringens sida att stödja de fyra krav som Jan Bergqvist nämner i sin fråga: frihet för de politiska och fackliga fångarna, rätt för de politiska partierna att fungera, ekonomiska reformer samt fria val. Det är i själva verket grundstenar i den svenska utrikespolitiken som Jan Bergqvist har upprepat i sin fråga, och jag kan helt ansluta mig till dem.

Anf. 6 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! Jag håller med utrikesministern om att det vore fel att lägga ansvaret för brister i opinionsbildningen enbart på en dålig rapportering i massmedierna. Här har partierna ett ansvar, och vi borde väl kunna vara överens om att regeringen och regeringspartierna skulle kunna göra mer, liksom att vi inom oppositionen skulle kunna vara mer aktiva när det gäller opinionsbildningen i det här sammanhanget.

Jag vill sedan be att utrikesministern kommenterar den fråga jag ställde om Sveriges aktiviteter visavi FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Vi är ju inte representerade där f. n., utan i den nordiska kretsen är det Danmark som är med. Men i det nordiska samarbetet föreställer jag mig att det bör vara möjligt att aktualisera inte minst frågor som gäller allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna i Uruguay.

Anf. 7 Utrikesministern OLA ULLSTEN:

Herr talman! Självfallet skall brott mot mänskliga rättigheter aktualiseras i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Det gjorde också Sverige när Sverige var medlem av kommissionen. Nu är Sverige inte längre medlem. I stället har vi valt att direkt uppvakta de uruguayanska myndigheterna. Självfallet har vi möjligheter, vilka vi också har utnyttjat, att ta upp dessa frågor med de övriga nordiska regeringarna. Vi hade ett möte bara för tio dagar sedan i anslutning till en sammankomst i Nordiska rådet, där som bekant utrikesministrar enligt tradition i övrigt inte agerar. Vi kommer att ha ett utrikesministermöte i Sverige den 1 april, och då blir det ytterligare ett tillfälle att diskutera situationen i Uruguay och på andra håll i världen.

Anf. 8 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! Jag tolkar den här debatten så, att jag och utrikesministern är överens om att det är mycket viktigt med en intensifiering av den politiska opinionsbildningen mot förtrycket i Uruguay, inte minst med hänsyn till den situation som har skapats genom folkets bestämda avståndstagande i folkomröstningen från sju onda år av diktatur. Vi är nu inne i ett mycket viktigt skede, där det behövs en ökning av det internationella trycket och en ökning av det internationella stödet till oppositionen i Uruguay.

3 § Meddelande om svar på interpellation 1980/81:104

Anf. 9 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Jag vill anmäla att jag har kommit överens med Wiggo Komstedt om att hans interpellation nr 104 om ändrade regler rörande sjukpenninggrundande inkomst kommer att besvaras den 6 april.

4 § Svar på fråga 1980/81:289 om forskningsprojektet "Barn – behov eller börda?"

Anf. 10 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Eva Winther har frågat mig om jag kommer att ta något initiativ för att den nu planerade intervjuundersökningen i anslutning till forskningsprojektet "Barn – behov eller börda?" skall kompletteras med att också män intervjuas.

Min grundinställning är – och jag utgår från att jag delar den med Eva Winther – att det inte bara är önskvärt utan nödvändigt att män tillfrågas och får ge sin syn på hur det är att vara förälder i dagens Sverige. Jag har också förstått att detta är statistiska centralbyråns (SCB) och den till SCB knutna expertgruppens uppfattning.

Statistiska centralbyrån har emellertid i valet mellan att splittra tillgängliga resurser på två lika stora undersökningar, där den ena är riktad till kvinnor och den andra till män, valt att koncentrera resurserna till en större

Nr 94

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om forsknings-
projektet "Barn
– behov eller bör-
da?"*

Torsdagen den
12 mars 1981

*Om forsknings-
projektet "Barn
– behov eller bör-
da?"*

undersökning till kvinnor, kompletterad med en mindre attitydundersökning riktad till män. Motiven för detta har bl. a. varit att viss basinformation kan insamlas vid den större undersökningen. Denna basinformation kan sedan användas som underlag för utformningen av den undersökning som är inriktad på män. Det är dessutom nödvändigt med en relativt stor undersökning inriktad på kvinnor för att nå internationell jämförbarhet, eftersom andra länders undersökningar omfattar enbart kvinnor.

Att genomföra en lika stor undersökning inriktad på män som den som nu skall genomföras bland kvinnor skulle kräva ett omfattande förberedelsearbete av delvis annan karaktär än förberedelserna för kvinnoundersökningen. Det skulle också krävas att ytterligare resurser ställdes till SCB:s förfogande.

Enligt min mening är en så kraftig utvidgning av undersökningen inte ekonomiskt försvarbar. Jag har däremot för avsikt att ta upp överläggningar med SCB om omfattningen och den närmare utformningen av den attitydundersökning som gäller männen.

Anf. 11 EVA WINTHER (fp):

Herr talman! Tack för svaret, fru socialminister.

Varför föds det så få barn i Sverige? Det är en fråga som det finns anledning att fundera över, och SCB fick därför i samband med FN:s internationella barnår i uppdrag av socialdepartementet att undersöka orsakerna till de sjunkande födelsetalen i landet.

Utredningen har inletts med en genomgång av inhemsk och utländsk litteratur på området, och 1980 kom en rapport som kallas "Barn – behov eller börda?".

Den här månaden väntas en analys av befintlig befolkningsstatistik, och man förbereder en stor intervjuundersökning. Det är denna som är bakgrunden till min fråga, eftersom man vänder sig till enbart kvinnor. Det är en stor undersökning. Ungefär 5 000 kvinnor skall intervjuas om varför de skaffar sig eller inte skaffar sig barn, varför man valt just det ifrågavarande antalet barn osv.

Det är klart att det är förvånande att man inte vänder sig till lika många kvinnor och män och ställer samma frågor. Bl. a. RFSU har uppmärksammat just ensidigheten i undersökningen.

Regeln torde ju ändå vara att det är två människor som fattar beslut om att de vill ha barn. Föräldraskap är inte detsamma som moderskap – i varje fall inte i den yngre generationen, och det är ju den som skaffar sig barn.

Arbetsgruppen är även helt medveten om detta, som Karin Söder också påpekar i sitt svar. I rapporten "Barn – behov eller börda?" säger man på ett ställe i inledningen till kap. 7 att "kvinnan är inte ensam om sina beslut att skaffa barn, även mannens bakgrund och värderingar är viktiga och beakta. --- *Två personers attityder* till att skaffa barn skall smälta samman till ett beslut."

Just det. Det är två personers attityder det är fråga om, och därför är det

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Om forsknings-
projektet "Barn
– behov eller bör-
da?"*

märkligt att man har koncentrerat den stora undersökningen till enbart kvinnor.

Karin Söder säger i sitt svar att hennes grundinställning är att det är inte bara önskvärt utan nödvändigt att män tillfrågas, och det konstaterar jag med glädje. Att jag har samma inställning torde framgå av min fråga.

SCB säger att man inte har velat splittra tillgängliga resurser och att det är nödvändigt med en relativt stor undersökning inriktad på kvinnor för att nå internationell jämförbarhet, eftersom andra länders undersökningar omfattar enbart kvinnor.

Nu har jag den synpunkten att uppdraget väl inte var att jämföra svenska kvinnors attityder till föräldraskap med motsvarande attityder hos kvinnor i andra länder. Det gäller väl att ta fram vad män och kvinnor i vårt land anser om föräldraskap, om vi skall få veta varför det föds så få barn här hos oss.

Nu säger Karin Söder i svaret att den större undersökningen skall kompletteras med en mindre, attitydinriktad undersökning till män, och jag är mycket glad över att Karin Söder kommer att ta upp överläggningar med SCB om hur den här undersökningen skall kunna breddas. Det skulle vara väldigt intressant att få höra litet mer om vad det innebär, om socialministern har möjlighet att säga något om det.

Anf. 12 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Eftersom de här samtalen med SCB bara är i ett inledningsskede, kan jag i dag inte uttala mig närmare om utformningen av den undersökning som kommer att gälla män, men den är delvis beroende av de resultat som man kommer fram till i den undersökning som riktar sig till kvinnor. Jag kommer emellertid att följa undersökningen med yttersta noggrannhet därför att det är, precis som Eva Winther har påpekat, av utomordentligt stor betydelse att männens attityder kommer till uttryck i den här undersökningen.

Men jag vill också säga att det inte är oviktigt att man kan göra internationella jämförelser i detta avseende. Därför är det viktigt att man har en jämförbarhet när det gäller kvinnorna. Det inträffar ju i varierande utsträckning förändringar för kvinnorna i industrisamhällena, och om man också kan se till den delen kan man dra vissa slutsatser om huruvida det har någon inverkan på barnafödandet. Vi vet ju att det trots allt är kvinnornas situation som i hög grad har förändrats under de senaste årtiondena och att det är viktigt att få fram uppgifter om inte bara barnafödandet utan också möjligheterna till verklig jämställdhet med män för att klara omsorgen om barn och att detta får komma till uttryck i den här undersökningen. Både Eva Winther och jag är ju högst medvetna om att även om vi arbetar intensivt för jämställdhet mellan män och kvinnor, åvilar ansvaret för barnen fortfarande i huvudsak kvinnan, samtidigt som hon i ökande grad är yrkesverksam, aktiv i fackliga organisationer och annat. Det är denna fråga som är viktigt att få fram, liksom möjligheten att göra jämförelser med vår omvärld.

Torsdagen den
12 mars 1981

*Om forsknings-
projektet "Barn
– behov eller bör-
da?"*

Anf. 13 EVA WINTHER (fp):

Herr talman! Karin Söder påpekade att den större undersökningen – precis som arbetsgruppen har sagt – skulle kunna ge viss basinformation som sedan kan användas som underlag vid utformningen av den undersökning som är inriktad på män. För mig verkar det konstigt att man måste ta den omvägen för att kunna ställa frågorna till männen; jag tycker att man skall kunna ställa samma frågor till både kvinnor och män. Det är viktigt att man får fram de attityder till föräldraskap som finns hos både männen och kvinnorna – annars når man ju inte syftet med undersökningen, som ändå är omfattande, tar tid och kostar pengar. Det vore dystert om vi inte fick ut av undersökningen vad vi vill ha ut av den, nämligen att få reda på varför det föds så få barn i Sverige. Vi kan naturligtvis gissa, men det vore bra att få frågan belyst.

Från folkpartiets sida har vi tyckt att det är ganska allvarligt ur jämställdhetssynpunkt att en undersökning av det här slaget i huvudsak vänder sig till kvinnor, eftersom det förstärker den traditionella synen, att barn är enbart kvinnors ansvar. Karin Söder tog i sitt senaste inlägg också upp att det är viktigt att slå fast att barn är både kvinnors och mäns ansvar. Jag är glad över att hon tar upp en diskussion och vill försöka bredda undersökningen något, eftersom det är viktigt att få fram både männens och kvinnornas synpunkter på barnafödande.

Anf. 14 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Jag tror att Eva Winther och jag är ganska eniga i sak i den här frågan.

Jag vill bara understryka att jag tror det finns vissa fördelar med att intervjua den större gruppen, kvinnor, först. I den undersökningen kan man kanske få resultat som man inte väntat sig när det gäller uppgifter om attityder hos kvinnorna och deras förhållande till män. Materialet blir ett mycket viktigt underlag till de frågor som man sedan skall ställa till männen. Då vinner man tid genom att inte behöva fråga ytterligare en gång. Därför tror jag det finns goda möjligheter att nå bra resultat genom undersökningarna även med den tågordning som nu är föreslagen.

Jag vill upprepa att jag kommer att följa frågan med största noggrannhet.

Anf. 15 EVA WINTHER (fp):

Herr talman! Jag är glad för att socialministern kommer att följa frågan.

I och för sig hade det väl varit bättre om man hade vänt sig till både män och kvinnor från början. Då hade man kanske fått en del oväntade resultat också i männens svar, och sedan hade man kunnat gå vidare med ytterligare frågor.

5 § Svar på fråga 1980/81:293 om hemligstämplingen i socialdepartementet av viss skrivelse

Nr 94

Torsdagen den
12 mars 1981

Om hemligstämplingen i socialdepartementet av viss skrivelse

Anf. 16 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Tore Nilsson har frågat mig huruvida en påstådd hemligstämpling av en handling hos socialdepartementet överensstämmer med lag och praxis.

Frågan gäller en promemoria som har upprättats av utredningen om de homosexuellas situation i samhället. Promemorian har fått benämningen "Homosexuell samlevnad – Några frågeställningar". Utredningen remitterade den 28 januari i år promemorian till ett sextiotal myndigheter och organisationer. Syftet var att få synpunkter på hur den juridiska problematiken bör lösas vid homosexuell samlevnad och att få de lagtekniska svårigheter belysta som kan uppstå inom olika områden. Remisstiden går ut den 15 maj.

Utredningen sände också ett exemplar av den remitterade promemorian jämte remisslista till socialdepartementet. Handlingarna inkom och registrerades hos departementet den 6 februari i år tillsammans med ett följebrev från utredningens sekreterare. I följebrevet upplystes att handlingarna genom remissförfarandet syntes ha blivit offentliga och att den som ville beställa exemplar av handlingarna kunde vända sig till utredningen. Förutom detta följebrev är handlingarna identiskt lika med dem som skickats ut till över sextio olika remissinstanser.

Dessa handlingar – som alltså inkommit till socialdepartementet, registrerats där och alltså förvaras där – är inte av det slaget att de åtnjuter något som helst sekretesskydd. De har inte heller, som frågeställaren uttrycker det, hemligstämplats i departementet. De finns f. ö. redan spridda och allmänt tillgängliga hos ett stort antal remissinstanser, både myndigheter och enskilda organisationer.

Anf. 17 TORE NILSSON (m):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret. Det står i svaret, som ju är långt och som jag inte haft lång tid att sätta mig in i, att det är en påstådd hemligstämpling. Jag kan då förklara att jag sett detta i tryck och att jag talat med en i juridik förfaren person, som vid förfrågan på ett ställe fått beskedet att den här handlingen inte lämnades ut.

När jag läser svaret finner jag att det innehåller vissa egendomligheter när det gäller följebrevet. I svaret står att handlingarna "syntes" ha blivit offentliga. Antyder inte det att det kan ha varit en viss diskussion? Jag frågade med en gång när jag fick uppgifterna av den här mannen: Är det riktigt och demokratiskt att hemligstämpla en sådan här sak? Och varför har det skett just i denna fråga?

Jag är därför glad att socialministern har svarat så här tydligt. Jag sätter mycket stort värde på detta svar. Jag fattar det så att denna handling är offentlig och att om någon i fortsättningen inte får de begärda upplysningarna

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Om sysselsättningen
vid Håvrestroms
Bruk*

om vad som står i promemorian, så kan man hänvisa till att socialministern sagt att den är offentlig. Det är jag mycket tacksam för.

Anf. 18 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Ordet "syntes", som finns i svaret, är hämtat ur följbrevet, och det är alltså inte socialdepartementets uttryckssätt. Det är helt klart på det sättet, som Tore Nilsson också konstaterar, att denna handling är offentlig och att den aldrig varit hemligstämplad.

Anf. 19 TORE NILSSON (m):

Herr talman! Jag har inte påstått att det är departementet som skrivit ordet "syntes". Men att det stod i ett brev från en sekreterare tyckte jag tydde på att man haft tanken att denna handling inte borde offentliggöras. Därför är det dubbelt värdefullt att nu få veta att handlingen är offentlig. Det gäller en fråga som svenska folket verkligen kommer att intressera sig för och som kommer att väcka en stor debatt. Därför är det viktigt att man hela tiden har full insyn i vad som sker.

Tack för svaret.

6 § Svar på fråga 1980/81:277 om sysselsättningen vid Håvrestroms Bruk

Anf. 20 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Rune Johansson har frågat mig om regeringen är beredd att medverka till en positiv lösning av sysselsättningen vid Håvrestroms bruk.

Enligt vad jag erfarit har i styrelsen för Södra Skogsägarna AB nyligen diskuterats förutsättningarna för verksamheten vid företagets pappersbruk i Håvrestrom, Melleruds kommun. Bruket sysselsätter f. n. ca 625 personer. Beslut har fattats om att MBL-förhandlingar skall inledas om vissa åtgärder i resultatförbättrande syfte. Förhandlingarna skall enligt uppgift avse olika alternativa produktionsförändringar för att nå detta syfte.

Innan MBL-förhandlingar har genomförts föreligger inte praktiska möjligheter att diskutera olika åtgärder från samhällets sida. Melleruds kommun ligger emellertid inom stödområde 3, och det finns härigenom goda möjligheter att få regionalpolitiskt stöd för nyetableringar. Sysselsättnings-situationen inom regionen är av sådant slag att jag noggrant kommer att följa den fortsatta utvecklingen av frågan.

Anf. 21 RUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret. En av anledningarna till att jag ställt denna fråga är att staten genom sitt engagemang i Södra Skogsägarna måste anses ha ett samhällsekonomiskt ansvar för Håvrestroms Bruk. En annan anledning är den att om styrelsens ursprungliga förslag om en minskning av personalen med 300 personer blir verklighet, så betyder det en ren katastrof

för hela Melleruds kommun. Trots att man redan har en betydande arbetslöshet finns det i dag endast fyra lediga jobb att erbjuda i Melleruds kommun.

Situationen är, precis som industriministern säger i svaret, ytterst ansträngd i hela Dalsland.

När det gäller de två rationaliseringsförslagen har Södra Skogsägarnas styrelse utgått ifrån att man i fortsättningen skall driva endast en pappersmaskin. Fackorganisationens alternativ visar däremot att samtliga tre pappersmaskiner kan köras med bättre resultat, samtidigt som man kan behålla ytterligare 100 årsarbetare mer än enligt styrelsens förslag. Även fackets alternativ innebär en viss minskning av personalen. Facket räknar med att med dess förslag bör företaget gå med vinst inom ett par år. Det är till att börja med under den tiden som staten bör göra en insats. Ser man på förhållandet mellan vad som skulle behövas i statlig hjälp och antalet räddade jobb finner man att denna insats bör ge en god utdelning.

I sitt svar säger industriministern att innan MBL-förhandlingarna genomförts kan inga åtgärder från samhällets sida diskuteras. Jag däremot tror, herr talman, att en insats från statens sida i det här skedet direkt skulle underlätta förhandlingarna.

Vidare säger industriministern att eftersom Mellerud ligger inom stödområde 3 bör det finnas goda möjligheter att få regionalpolitiskt stöd för nyetableringar. Jag har den uppfattningen, herr industriminister, att det är bättre att rädda jobben i den befintliga industrin, när man i dag vet att det finns kapacitet och att det finns möjligheter att överleva.

Jag vill därför, herr talman, allvarligt vädja till industriministern att han, med de möjligheter han ändå har, medverkar till att en lösning enligt de fackliga organisationernas alternativ kan komma till stånd vid Håvrestroms Bruk.

Anf. 22 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag vill gärna vitsorda riktigheten av Rune Johanssons omdöme beträffande de alternativ som nu är föremål för förhandling, och jag tycker faktiskt att det skulle finnas ganska goda förutsättningar att inom ramen för de uppslag som har presenterats i förhandlingarna hitta en bra lösning.

Jag kan också instämma i Rune Johanssons allmänna omdöme att det är bättre att slå vakt om de jobb man har än att skapa nya. Men jag vill ändå förutskicka att man på orten, med hänsyn till sysselsättningssituationen i regionen, kan komma att behöva komplettera med insatser för nya arbetstillfällen, och då är det nog rätt bra att Mellerud tillhör stödområde 3.

Jag är alltså beredd att vidta alla nödvändiga åtgärder, när väl MBL-förhandlingarna är klara.

Nr 94

Torsdagen den
12 mars 1981

Om sysselsättningen vid Håvrestroms Bruk

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Om ett program
för den svenska
gummiindustrin*

Anf. 23 RUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse industriministerns positiva syn på stöd från regeringens sida när det gäller nyetableringar inom Dalsland, för det är någonting som verkligen behövs.

Samtidigt tolkar jag – också med tillfredsställelse – industriministerns kompletterande svar på det sättet att han för sin del ställer upp på facketts alternativ, enligt vilket man genom dessa åtgärder kan rädda ytterligare över 100 årsarbeten vid Håvrestråms Bruk. Denna lösning skulle, som jag tidigare sade, underlätta ytterligare om samhället, innan förhandlingarna avslutats, kunde gå in och visa intresse och vara berett att stötta upp med det eventuella tillskott som under en övergångsperiod behövs för att klara den här svåra omställningstiden.

7 § Svar på fråga 1980/81:287 om ett program för den svenska gummiindustrin

Anf. 24 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Per Olof Håkansson har frågat mig mot bakgrund av gummiindustriutredningen om de bedömningar fortfarande är aktuella som 1976 ledde fram till regeringens uppdrag åt SIND och vilka initiativ regeringen avser att ta för att lägga fram ett program för den svenska gummiindustrin och när detta beräknas ske.

Regeringen gav i december 1976 statens industriverk i uppdrag att utreda vissa frågor rörande gummivaruindustrin. I mars 1978 avlämnade industriverket lägesrapporten Gummivaruindustri (SIND 1978:2). Därefter har verket publicerat flera delrapporter.

Enligt vad jag erfarit ges det avslutande utredningsarbetet hög prioritet och bedrivs skyndsamt. En sista delrapport rörande industrigummi beräknas kunna presenteras före sommaren i år.

Först sedan utredningsarbetet har avslutats finns det tillräckligt underlag för ställningstagande från regeringens sida.

Anf. 25 PER OLOF HÅKANSSON (s):

Herr talman! Låt mig först få tacka för svaret, som egentligen inte är något svar på min fråga som består av två delar. Jag har självfallet några kommentarer till detta.

I början på 1970-talet – före den tid då utredningen började arbeta – kunde man klart förutse och hade även börjat uppleva tillbakagången och nedgången i den svenska gummiindustrin. Jag vill gärna erinra om att industriministern och jag då var överens om mycket. Jag skall emellertid inte i någon större utsträckning upprepa vad vi var överens om utan bara hänvisa till de debatter vi hade, t. ex. den 25 november 1976 och den 3 maj 1977. Då noterade vi gemensamt att branschen stod inför betydande omställningsproblem och att det var angeläget med en utredning om situationen och utvecklingstendenserna. Industriministerna sade att problemen kommit

---

*Om ett program
för den svenska
gummiindustrin*

snabbt och att de var påtagliga. Han sade också att regeringen hade en bestämd vilja att snabbt få till stånd en kartläggning.

I dag, nästan fem år senare, kan man notera att om man talar om dramatik, katastrof och besvärigheter, så är den senare tidens utveckling sådan att den tidens utveckling närmast är att jämföra med en stilla västanfläkt. Går man runt och ser vad som har hänt i Norrköping, Borås m. fl. orter får man tyvärr konstatera att de vackra orden då inte betydde mycket. Regeringen har under mellantiden konsekvent hänvisat till den pågående utredningen, som har segat sig fram. Regeringen har egentligen inte gjort någonting.

Jag skall inte ta upp tiden mer – jag vill bara påpeka att det nog hade varit intressant för industriministern att gå runt och se hur det ser ut på de berörda gummiindustrierna. Jag har nämnt några – det finns fler som är berörda.

Vad som däremot är verkligt intressant är att utifrån svaret försöka tolka och tyda regeringens avsikter – vad man eventuellt kan komma att göra. Jag kan inte se att någon väg anges i svaret. Själv kan jag bara se två vägar. Den ena är att fortsätta att göra ingenting och hålla den här marknaden öppen för de finansiella klippen som går ut på att utnyttja förlustavdrag – att man låter detta ske utan något som helst intresse för en fortsatt gummiindustriverksamhet. Jag menar att det är en felaktig väg. Den andra vägen anser jag vara att regeringen nu måste agera. Regeringen måste skaffa fram en egen analys, driva på SIND-utredningen och skaffa en strategi för ett mål. Det är beklagligt att svaret inte alls innehåller något om detta.

Anf. 26 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Detta är ju en sådan diskussion som vi ofta upplever i olika branscher. Frågan gäller om en akut situation bäst bemästras med direkt riktade åtgärder, eller om man skall försöka utarbeta mer långsiktiga program. Min bedömning är att ett sådant program som Per Olof Håkansson talar om inte på något sätt skulle ha medverkat till att lösa de akuta problem i branschen som vi har varit djupt involverade i och som industridepartementet de facto ägnat stor möda åt att försöka lösa utifrån de förutsättningar som skilda orter har presenterat.

Det är alltså helt fel att säga att regeringen inte har gjort någonting i branschen. Vi har i realiteten varit djupt engagerade i att försöka komma till rätta med akuta problem. Huruvida man skulle behöva ett mer långsiktigt program får, som jag anförde i mitt svar, det fortsatta utredningsarbetet visa. Jag tror att man inte skall ha överdrivna förhoppningar om det. Program, heltäckande strukturplaner etc. visar sig snarare vara ett hinder för en utveckling mot bättre lönsamhet och bättre överlevnad i en bransch och motverkar ofta sitt eget syfte. Det är min uppfattning i frågan.

Anf. 27 PER OLOF HÅKANSSON (s):

Herr talman! Nils Åsling försöker göra gällande att regeringen har varit aktiv. Det är ett sätt att uttrycka det. Jag skulle snarare vilja påstå att regeringen tämligen passivt har följt utvecklingen – men det är kanske olika

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Om ett program
för den svenska
gummiindustrin*

sätt att beskriva samma sak.

Verkligheten är den att det har skett betydande förändringar bara under de senaste åren. Begränsar man sig till den tiden kan man konstatera att det skett en dramatisk förändring i Norrköping, en dramatisk förändring i Borås, en dramatisk förändring i Helsingborg – där f. ö. företaget har sålts två gånger och kraftigt omstrukturerats. Det lilla företaget i Landskrona har köpts, Värnamoföretaget har sålts. Och under tiden har regeringen noterat detta, men den har inte gjort någonting. Regeringen säger att det här är akuta problem, och det är riktigt, men utredningen har arbetat under nästan fem år och vi har fortfarande ingen referensram, som vi kan använda för att se om den utveckling som sker är den vi önskar.

Jag menar att regeringen har ett ansvar och måste ta det och se till att vi snabbt får fram ett program för den svenska gummiindustrin så att vi kan konstatera om det som sker är någonting som vi önskar eller inte.

Anf. 28 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag till sist säga att det primära för den här branschen är att få företag som är konkurrensdugliga, som av egen kraft kan utvecklas – och när Per Olof Håkansson framhärdar i sitt omdöme att regeringen varit passiv tycker jag att det verkligen är ett anmärkningsvärt yttrande.

Jag vill erinra om de mycket betydande insatser som regeringen har gjort i fallen Firestone och Goodyear för att klara problemen. Det var insatser som åtminstone i Firestonefallet gav ett bra resultat och bidrog till en strukturutveckling i branschen som väl alla inblandade i det här skedet erkänner var riktig. När det gäller Goodyear var vi inte framgångsrika, helt enkelt därför att det inte fanns ett lönsamt alternativ att presentera. Man löser inte de här problemen med program eller allmänna målsättningsformuleringar utan just genom en industripolitik som främjar utveckling också i den här branschen.

Anf. 29 PER OLOF HÅKANSSON (s):

Herr talman! Industriministern kan inte vara ovetande om att det fanns två alternativ till lösningar beträffande Firestone i Viskafors. Jag vill hävda att resultatet av den affären kanske inte var det bästa, med tanke på situationen på lång sikt för svensk gummiindustri. Jag tror att de som köpte det företaget mer såg till de möjligheter till förlustavdrag som låg i företaget än på möjligheterna att på sikt driva gummitillverkning i Sverige. Jag tillhör därför dem som fortfarande har uppfattningen att det andra alternativet hade varit bättre.

Jag vill också fortsätta att hävda: Visst gjorde regeringen någonting – nämligen ingenting – och den skapade därmed möjlighet för den som köpte företaget att fortsätta driva det på sitt sätt. Framtiden får utvisa vilket alternativ som var det riktiga – det som industriministern genom passivt agerande stödde eller det andra alternativet, som inte fick en chans att bli verklighet.

8 § Svar på fråga 1980/81:294 om rätten till asyl för flyktingar från Turkiet

Nr 94

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Om rätten till asyl
för flyktingar från
Turkiet*

Anf. 30 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! Birgitta Dahl har med anledning av militärkuppen i Turkiet i september förra året frågat mig dels om den svenska regeringen och invandringsmyndigheterna har kunskap om samhällsutvecklingen i Turkiet och dess konsekvenser, dels om regeringen anser att detta är förhållanden som bör beaktas av svenska myndigheter vid bedömningen av flyktingärenden.

För att över huvud taget kunna tillämpa vår utlänningslagstiftning måste regeringen liksom övriga berörda myndigheter fortlöpande hålla sig väl informerad om förhållandena i olika länder. Detta gäller naturligtvis även förhållandena i Turkiet. Regeringen följer noga händelseutvecklingen där och har bl. a. inhämtat information om den lagstiftning som Birgitta Dahl har som utgångspunkt för sin fråga.

Birgitta Dahl säger i sin fråga att det numera skulle vara straffbart för turkiska medborgare att ansöka om asyl i annat land. Det finns dock ingen paragraf i den turkiska strafflagen som direkt talar om asyl. Den nya statsledningen har alltså inte infört någon sådan paragraf.

Däremot har den turkiska medborgarskapslagen nyligen ändrats. Den viktigaste ändringen innebär att turkiska medborgare som utför eller har utfört handlingar riktade mot den turkiska statens säkerhet och som, på grund av att de befinner sig utomlands, inte kan åtalas eller dömas, förlorar sitt medborgarskap om de efter kallelse inte återvänder till Turkiet inom viss tid.

Den turkiska lagstiftningen liksom övriga förhållanden i Turkiet skall givetvis beaktas vid bedömningen av asylärenden i den mån de är relevanta i det enskilda fallet.

Anf. 31 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka Karin Andersson för svaret, som jag – eftersom jag i första hand är ute efter att upprätthålla rättssäkerhet och humanitet – tolkar som en uppmaning till myndigheterna att verkligen med allvar bedöma fall av den här arten.

Jag utgår ifrån att utvecklingen i Turkiet måste komma att påverka bedömningen av enskilda ärenden, så att man gör delvis andra ställningstaganden än man hittills har gjort, både när det gäller nya ärenden och när det gäller verkställighet eller besvär i sådana ärenden – och de är många – där beslut har fattats före militärkuppen eller där beslut grundar sig på utredningar som är gjorda före militärkuppen och de mycket betydande förändringar som den ledde till i Turkiet; de måste få påverka bedömningen där.

Jag vill i det sammanhanget ställa en kompletterande fråga till Karin Andersson, och det är: Måste man inte tolka den nuvarande lagstiftningen så att polisen, när man ställs inför verkställighet, är skyldig att föra ärendet

Torsdagen den
12 mars 1981

*Om rätten till asyl
för flyktingar från
Turkiet*

tillbaka till invandrarverket för ny bedömning om minsta misstanke uppkommer om att det finns omständigheter som bör beaktas och som inte tidigare har beaktats?

I övrigt uppehåller sig statsrådet huvudsakligen vid den nya lagstiftningen och säger att den var utgångspunkten för min fråga. Så var nu inte riktigt fallet.

Först och främst vill jag för säkerhets skull säga att jag inte tror att man kan avfärda frågan om den nya lagstiftningen med att den bara gäller rikets säkerhet på det sätt som vi uppfattar det. Bestämmelserna kan i en militärdiktatur av det slag som Turkiet i dag är i hög grad utnyttjas som gummiparagrafer. Förhållandena är att all politisk och facklig verksamhet är förbjuden och tiotusentals människor sitter i fängelse för sådan verksamhet och där enligt många vittnesbörd utsätts för både tortyr och misshandel. Människor får då välja mellan att återvända hem till sådant och att offra sitt medborgarskap.

Jag vill rikta ännu en fråga till Karin Andersson, och det är: När det gäller att bedöma förhållandena i Turkiet kan det väl inte komma i fråga att lita enbart till vad offentliga myndigheter uppger? De säger att det råder lag och ordning, en formulering som vi ofta hört från diktaturstater och som är till för att dölja det faktum att där förekommer alla diktaturstatens vanliga missbruk av makten.

Anf. 32 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! Jag tyckte jag hade skäl att säga att utgångspunkten för Birgitta Dahls fråga var den nya lagstiftning som man hade hört talas om, eftersom den tar så stort utrymme i frågan.

Regeringen har kontinuerligt inhämtat så ingående informationer som det över huvud taget är möjligt att få angående de politiska förhållandena i Turkiet efter maktskiftet i september 1980 och har därvid använt en rad olika källor. De uppgifter vi har fått har givetvis beaktats när regeringen avgjort enskilda ärenden. Det är ju just med hänsyn till dessa som vi försöker hålla oss så noggrant underrättade om vad som händer i olika länder.

Detta gäller då dem som åberopar politiska skäl. Alla som kommer från Turkiet åberopar inte politiska skäl för sin ansökan om att få stanna här. Bara det skälet att man är turkisk medborgare har inte regeringen ansett vara tillräckligt för att låta dem som vill det stanna här.

Det är inte så, enligt de informationer vi har fått, att de repressalier som kan drabba enskilda människor drabbar helt urskillningslöst, utan de drabbar vissa grupper som bedriver politisk verksamhet.

Låt mig slutligen säga att vad jag har anfört i svaret om rikets säkerhet är ett direkt citat ur den turkiska medborgarskapslagen.

Anf. 33 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag har också tillgång till den översättning av lagparagrafen som har skickats in från den svenska ambassaden till den svenska regeringen. Jag har läst den mycket noga, och jag har den bestämda uppfattningen att

paragrafen kan användas som en gummiparagraf, och man vet hur de turkiska myndigheterna i dag agerar i förhållande till alla som bedriver politisk eller facklig verksamhet.

De människor det här gäller ställs i realiteten inför valet mellan att förlora sitt medborgarskap eller att åka hem och då stå inför ett uppenbart hot om att åka i fängelse eller utsättas för någon annan form av repressalier.

Vidare är det så, Karin Andersson, att efter militärkuppen har många människor som tidigare inte ansett sig ha politiska utan snarare humanitära skäl – eller hur man vill beskriva det – för att begära att få stanna i Sverige hamnat i den situationen att de *nu* har politiska skäl. Det finns också exempel på att människor som tidigare inte har velat yppa att de hade politiska skäl för att begära att få stanna – av hänsyn till olika personer i hemlandet – nu gör det därför att förhållandena är så svåra i Turkiet att det gäller att till varje pris rädda sig kvar i Sverige.

Jag vill allvarligt uppmana Karin Andersson som den främst ansvariga och regeringen att verkligen med största allvar se på de här frågorna. Efter att ha granskat enskilda fall är jag av den bestämda uppfattningen att en rad ärenden som hittills har betraktats som klara utvisningsfall nu har kommit i det läget att de personer det gäller borde få stanna i Sverige.

Anf. 34 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! Jag har inte bara ambassadens översättning av lagparagrafen, utan jag har också lagparagrafen i dess ursprungliga lydelse och har själv kunnat se vad det står i den.

Birgitta Dahl tog i sitt förra inlägg upp frågan om verkställigheten i de fall som regeringen fattat beslut om redan innan man hade kännedom om vilka följder en utvisning kunde få. Det är helt enkelt så, enligt utlänningslagen, att så fort det finns ett skäl av politisk art som inte varit känt när regeringen fattat sitt beslut har polisen skyldighet att överlämna ärendet till invandrarverket. Det är inte så att polisen *bör* göra det, utan det föreligger en skyldighet. Det finns heller ingenting som visar att polisen inte skulle efterleva den skyldigheten.

De som förlorar sitt medborgarskap – det står direkt i den nya medborgarskapslagen – är de som kallats hem och icke självmant har återvänt. Det är kanske inte så stor skara som man kan tro.

Den allvarliga uppmaningen skall jag ta med mig hem. Jag kan försäkra Birgitta Dahl att den i och för sig inte behövs, för jag ser faktiskt tillräckligt allvarligt på detta.

Anf. 35 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! För det första vill jag tacka Karin Andersson för det klara beskedet beträffande hur polisen skall agera i verkställighetsfrågor som nu blir aktuella. Jag har inte heller skäl att efter vad som hänt de senaste veckorna rikta någon anmärkning. Däremot har det rått stor osäkerhet och varit mycket bekymmer i de här frågorna. Jag är glad över att detta klara och auktoritativa besked har getts.

Torsdagen den
12 mars 1981

*Om tidpunkten
för förslag till
åtgärder mot
våldsutbud i
videogram*

För det andra, Karin Andersson, tror jag inte att vi kan utgå ifrån vad de turkiska myndigheterna säger vare sig i sin lagstiftning eller i sina uttalanden: jag fick inte något svar på den direkta fråga jag ställde om det. Ta det här uttalandet om dem som kallas hem – hur skall man över huvud taget se på begreppet att kallas hem av en militärdiktatur? Det finns ju andra sådana som ligger oss närmare geografiskt. Hur skulle vi t. ex. se på politiska flyktingar som kallas hem till öststaterna? Vi kan icke godta sådana uttalanden, utan vi måste agera mycket självständigt i förhållande till dem.

Anf. 36 Statsrådet KARIN ANDERSSON:

Herr talman! Det är alldeles riktigt som Birgitta Dahl säger, att vi självfallet inte kan utgå ifrån vad en enda källa ger för informationer, och det gör vi faktiskt inte heller. Jag vill försäkra Birgitta Dahl att jag ser mycket allvarligt på detta förhållande att vi är så osäkra om vad som egentligen händer i Turkiet, och vi handlägger våra ärenden när det gäller asylsökande med utgångspunkt i den osäkerhet som vi känner.

Anf. 37 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Eftersom mitt syfte med den här frågan – som jag sade inledningsvis – främst var att försäkra mig om att rättssäkerhetens och humanitetens principer upprätthålls i de här fallen, vill jag tolka Karin Anderssons svar i positiv anda och förutsätta att vi i fortsättningen kommer att få en mycket noggrann behandling av de här ärendena. Det finns anledning att följa utvecklingen och att inhämta något noggrannare informationer än vad vi hittills har haft om situationen i Turkiet; jag tror att de flesta av oss – inte bara myndigheter – har varit alltför okunniga om den verkliga situationen där.

Jag vill alltså tacka Karin Andersson för svaret och utgå ifrån att vi i fortsättningen skall kunna få en handläggning av de här ärendena som slår vakt om enskilda människors rättssäkerhet.

9 § Svar på fråga 1980/81:296 om tidpunkten för förslag till åtgärder mot våldsutbud i videogram

Anf. 38 Justitieministern HÅKAN WINBERG:

Herr talman! Georg Andersson har frågat mig om regeringen avser att presentera förslag till åtgärder mot våldsutbud i videogram i sådan tid att en lagstiftning kan träda i kraft den 1 juli i år.

Som svar på frågan får jag meddela att arbetet inom justitiedepartementet är inriktat på att en proposition i det aktuella ämnet efter lagrådsgranskning skall kunna läggas fram i sådan tid att en ny lagstiftning kan träda i kraft vid halvårsskiftet.

Anf. 39 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret, som jag tycker är tillfredsställande.

Jag ställde frågan därför att den här saken inte var upptagen i den förteckning över kommande propositioner som regeringen har presenterat. En annan orsak var att vissa remissinstanser uttalade tveksamhet om lämpligheten av att tillgripa en lagstiftning vid den här tidpunkten, och då kom rykten i gång om att regeringen också var tveksam. Nu är väl denna tveksamhet undanröjd, och jag tackar för att arbetet nu pågår med den inriktningen att en lagstiftning skall kunna träda i kraft vid halvårsskiftet.

Det blev ju en väldig brådska i regeringen efter det att TV i Studio S-programmet hade avslöjat vad som förekommer inom videobranchen. Det kan väl sägas att regeringen borde ha känt till detta tidigare, men det var bra att man gick till verket när nu saken uppdagades på det här sättet.

I samband med de här Studio S-programmen uppstod en kraftig opinion i landet, och det med rätta. Hot om lagstiftning uttalades ganska omedelbart, och det ledde till löften från branschen om självsanering. Det var ju bra, men nu visar det sig att dessa löften inte har uppfyllts. Vi kan konstatera att många av de butiker som hyr ut sådana här filmer har flyttat verksamheten litet mer i skymundan – under disken, så att säga – men att våldsfilmerna fortfarande hörs ut och saluförs i stor utsträckning.

Elevkåren på teckningsläroslinjen i Umeå har gjort en särskild undersökning. De löften som dyrt och heligt uttalats av verksamma inom branschen om att de skulle sanera i sina butiker visar sig inte vara mycket värda, utan verksamheten fortgår. Därför är det angeläget att en lagstiftning nu kommer till stånd. Om denna skulle dröja längre eller om regeringen började tveka att tillgripa lagstiftning, så är jag definitivt övertygad om att all självsaneringsverksamhet skulle upphöra, och det vore mycket olyckligt.

Anf. 40 Justitieministern HÅKAN WINBERG:

Herr talman! Frågan gäller tidpunkten för framläggande av ett lagförslag, och på den punkten har jag gett besked.

Beträffande innehållet i lagförslaget är det för tidigt för mig att nu ge några besked.

Anf. 41 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag har bara frågat om tidpunkten. Vi får återkomma till en diskussion om innehållet i lagstiftningen. Jag utgår emellertid från att det förslag till lagstiftning som regeringen avser att presentera utformas på ett sådant sätt att lagen kommer att utgöra ett effektivt värn mot utgivningen av spekulativt våld, framför allt det som riktar sig till barn och ungdomar.

Jag tror att det är viktigt att också beakta behovet av en nödvändig sanering av våldsutbudet i allmänhet inom den här verksamheten.

Nr 94

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Om tidpunkten
för förslag till
åtgärder mot
våldsutbud i
videogram*

Torsdagen den
12 mars 1981

Om polisens spaningsbefogenheter

10 § Svar på fråga 1980/81:298 om polisens spaningsbefogenheter

Anf. 42 Justitieministern HÅKAN WINBERG:

Herr talman! Christina Rogestam har frågat mig om gällande regler ger polisen befogenhet att söka efter personer som vistas i Sverige illegalt i kloster och kyrkor. Om så är fallet har Christina Rogestam frågat mig om jag anser att en sådan ordning är lämplig.

Det är polisens uppgift att svara för den s. k. inre utlänningskontrollen och att verkställa sådana beslut om att en utlänningskontroll skall tas i förvar som i vissa situationer kan meddelas enligt utlänningslagstiftningen. Uppgiften är av mycket grannliga natur och ställer stora krav på omdöme hos den enskilde polismannen.

Bestämmelserna om förvarstagande i den aktuella lagstiftningen måste förstås så att polisen, när det är nödvändigt, får bereda sig tillträde till en lokal där en eftersökt person vistas. I sådana fall måste dock förutsättas att starka skäl föreligger att anta att den sökta befinner sig i lokalen i fråga. Åtgärden måste vidare alltid stå i överensstämmelse med de principer som gäller för polisverksamheten i allmänhet och som bl. a. innebär att polisen skall välja det medel som innebär minsta möjliga intrång i enskildas frihet och integritet samt att de olägenheter som följer av ingripandet inte får stå i missförhållande till dess ändamål.

Kloster och kyrkor har formellt inte någon särställning i detta sammanhang. Om det för polisen blir aktuellt att bereda sig tillträde till sådana lokaler för att verkställa ett beslut om förvarstagande, ligger det bl. a. med hänsyn till kyrkorummets helgd i sakens natur att särskild försiktighet och hänsyn iakttas.

Anf. 43 CHRISTINA ROGESTAM (c):

Herr talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret på min fråga.

Låt mig först konstatera att det finns skilda uppfattningar om den gällande utlänningslagstiftningen och tillämpningen av denna, men det skall jag inte diskutera med justitieministern nu. Den debatten får föras vid andra tillfällen och med andra statsråd.

Vad min fråga gäller är den inre utlänningskontrollen och hur denna skall genomföras. Framför allt handlar det om hur polisen bör förfara när man söker efter personer i t. ex. kloster och kyrkor. Det här är en mycket grannliga uppgift som polisen har sig ålagd. Den ställer stora krav på polisens omdöme och uppträdande. I det avseendet är jag och justitieministern helt överens.

Några punkter i justitieministerns svar är speciellt värda att notera.

För det första: en förutsättning för att polisen skall ha rätt att bereda sig tillträde till lokaler eller privathem är att man på goda grunder misstänker att en viss utlänningskontroll som man söker efter befinner sig där. Det får alltså inte vara fråga om razzior efter utlänningskontroll i allmänhet. En rimlig tolkning av lagen måste också vara att det inte är tillåtet att, enbart därför att man vid något tidigare tillfälle funnit en utlänningskontroll på ett visst ställe, återkomma till och söka

igenom de lokaler det gäller. Man måste veta vem man söker, och man måste ha goda grunder för sina misstankar om att han eller hon befinner sig på ett visst ställe.

För det andra: vad som inträffat i samband med att polisen berett sig tillträde till kloster under det senaste halvåret, för att söka efter utläningar som befinner sig i landet utan gällande tillstånd, är ändå tveksamt från rättslig synpunkt. Det är – och det upprepar jag gärna – en mycket grannlaga uppgift som polisen har, och den kräver ett gott omdöme. Jag har stor förståelse för de svårigheter som polisen ställs inför. Men det är också så, att många människor uppfattar det som stötande att polisen bereder sig tillträde till t. ex. ett kloster, genomsöker det med hund och bryter ner väggar i kapellet i sökandet. Ett sådant förfarande kan knappast stå i överensstämmelse med vad justitieministern säger i sitt svar om att särskild försiktighet och hänsyn skall iaktas "med hänsyn till kyrkorummets helgd".

Det är utmärkt att justitieministern genom sitt svar har klarlagt rättsläget. Det här är ur rättssynpunkt ett mycket snårigt område av vår lagstiftning, som kan sägas markera de yttre ramarna för vad som är tillåtet. Jag vill gärna fråga justitieministern om han anser att polisen i dag har tillräckliga riktlinjer för hur den skall utföra sin grannlaga uppgift när det gäller den inre utlänningskontrollen.

Justitieministerns svar här i dag bör i varje fall bidra till att klarlägga frågan. Jag utgår ifrån att svaret uppmärksammas och tas till vara i det fortsatta arbetet inom polisen.

Anf. 44 Justitieministern HÅKAN WINBERG:

Herr talman! Som Christina Rogestam väl vet kan jag inte gå in på det konkreta fallet. Såvitt jag är underrättad är det under prövning hos justitieombudsmannen.

När det gäller polisens allmänna regler kan jag säga att eftersom det förestår en viss omorganisation och eftersom det har pågått ett utredningsarbete beträffande polisens organisation och uppgifter – en proposition härom ligger f. n. på riksdagens bord – så kommer dessa frågor att beaktas, bl. a. i den polisberedning som är avsedd att tillsättas efter det att riksdagen har tagit ställning till den föreliggande propositionen. Då kan man kanske ha den förhoppningen att dessa regler – och jag håller med Christina Rogestam om att de inte är alldeles klara – kan bli mer preciserade.

Som jag sade i svaret är det en mycket svår uppgift som polisen har i detta sammanhang. Jag vill också säga att såvitt jag vet utförs den praktiskt taget alltid med gott omdöme. Polisen handlägger dessa ärenden, tycker jag, med stor skicklighet.

Anf. 45 CHRISTINA ROGESTAM (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för denna komplettering. Jag tror att det är värdefullt att det blir en granskning och en vidare diskussion när det gäller dessa frågor och att man kanske så småningom kan få mer preciserade riktlinjer.

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Om PLM:s till-
verkning av alu-
miniumburkar i
Fosie*

Det är naturligtvis ett mycket stort ansvar som man lägger på den enskilde polismannen – att i en given situation avgöra hur han eller hon skall handla. Det måste underlätta polisens arbete om det finns mer preciserade riktlinjer.

Jag är helt medveten om att justitieministern inte här kan diskutera ett enskilt fall. Men det har i detta sammanhang gjorts uttalanden från polismän. Man säger att "vi kan inte göra någonting annat i det här fallet än återkomma och kontrollera mycket ofta". Det kan, menar jag med hänvisning till justitieministerns svar, inte vara i överensstämmelse med lagen och dess tillämpning. Man måste veta vem man söker efter. Det kan inte vara fråga om att man får göra razzior.

Anf. 46 Justitieministern HÅKAN WINBERG:

Herr talman! Jag vill bara säga att man måste göra en prövning i varje konkret fall och se vilka förutsättningar som föreligger innan beslut fattas.

11 § Svar på interpellation 1980/81:100 om PLM:s tillverkning av aluminiumburkar i Fosie

Anf. 47 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Hans Alsén har frågat mig om jag kan dementera eller bekräfta uppgiften att regeringen fick del av och inte invände mot PLM:s planer på att uppföra Fosieanläggningen för produktion av aluminiumburkar.

På sommaren 1979 inkom till regeringskansliet två ärenden med viss anknytning till den aktuella industrianläggningen. Till bostadsdepartementet inkom besvär över ett stadsplanebeslut. Besvären gällde frågan huruvida ett område söder om Malmö med värdefull jordbruksmark skulle få tas i anspråk som industrimark. Av ärendet framgick att viss del av området skulle utnyttjas för PLM:s fabrik och att schaktning redan hade påbörjats efter dispens från byggnadsnämnden. Ärendet avgjordes av regeringen den 21 december 1979. Det andra ärendet inkom till jordbruksdepartementet och var en framställning från PLM om statsbidrag till en försöksverksamhet med återvinningssystem för öl- och läskburkar. Sedan remissyttrande inkommit från statens naturvårdsverk i slutet av november avlogs framställningen av regeringen i beslut den 20 december 1979.

Beträffande vad som i övrigt har förekommit kan mitt svar enbart avse de regeringar som jag tillhört. Såvitt jag vet redovisades inte planerna på att bygga Fosiefabriken för den trepartiregering som avgick på hösten år 1978. Sedan den andra trepartiregeringen tillträtt på hösten år 1979 diskuterades den planerade tillverkningen av aluminiumburkar första gången i regeringen i anledning av den interpellation som Hans Alsén framställde i ärendet sent på hösten detta år. Anläggningen var då under uppförande samtidigt som prövning i koncessionsnämnden pågick.

Anf. 48 HANS ALSÉN (s):

Herr talman! Jag vill tacka för jordbruksministerns svar. Detsamma har ett innehåll som ger anledning till vissa kommentarer och kompletterande frågeställningar.

Först vill jag emellertid notera att frågan om aluminiumburkens vara eller inte vara blivit föremål för en minst sagt livlig debatt sedan vi den 3 december 1979 bytte åsikter om burken här i kammaren – sällan har något vi behöver så litet diskuterats så mycket av så många.

Vid vår debatt i december 1979 föreföll jordbruksministern en smula tagen på sängen av burkproblematiken. Mot den bakgrunden och i anslutning till min direkta fråga i den aktuella interpellationen tänkte jag få spörja jordbruksministern följande, trots att det kan vara litet kontroversiellt.

Blev möjligen statsrådet informerad om PLM:s aluminiumburksplaner redan våren 1978?

Den uppgiften fanns nämligen publicerad i tidningen *Arbetet* den 2 augusti 1980. Ett svar på denna fråga har sitt särskilda intresse med hänsyn till att jordbruksministern inte berört det som eventuellt förekommit av kontakter regeringen–PLM före vår förra interpellationsdebatt i december 1979. Det var egentligen det jag var ute efter i min interpellation.

Jag beklagar verkligen att statsrådet inte funnit anledning att informera sig om vad som kan ha tilldragit sig i burkfrågan under folkpartiregeringens tid. Det har nämligen ett alldeles speciellt intresse med hänsyn till att PLM i sitt remissvar över utredningen Återvinning av dryckesförpackning hävdar att man haft kontakt med såväl jordbruksministern som högre tjänstemän inom jordbruksdepartementet redan under hösten 1978.

Vid dessa kontakter anser sig PLM ha fått klartecken för etablering av burkfabriken i Fosie. Och man finner det nu – som man uttrycker det – oacceptabelt, om en efterföljande regering skulle stoppa projektet.

Jag har ingen anledning betvivla PLM:s uppgifter om kontakterna med den folkpartistiske jordbruksministern. Jag ser att vederbörande finns i kammaren. Jag kan därför tänka mig att vi av honom själv får synpunkter på detta. Men jag har som sagt ingen anledning att betvivla uppgifterna. Jag har dessutom förståelse för företagets synpunkter i dag när det gäller de problem som företaget upplever då, bokstavligt talat, marken gungar under fabriken. Däremot har jag – det vill jag gärna säga – ingen som helst förståelse för det ställningstagande som folkpartistatsrådet gjorde i burkfrågan. Det vittnar snarare om en total okänslighet för frågans stora miljö- och energimässiga betydelse. En ingående prövning av problemet på det sätt som sedermera skett genom den nuvarande regeringens försorg – visserligen efter interpellations- och motionspropåer i riksdagen, men ändå – skulle ha besparat företaget och samhället mycket arbete, kostnader och besvär. Jag förmodar att statsrådet Dahlgren delar min uppfattning på den punkten.

Men detta är något av spilld mjölk. Nu befinner vi oss i ett annorlunda och som jag ser det ytterst besvärligt läge. Burkfabriken står där, om jag har förstått det rätt, t. o. m. på värdefull jordbruksmark och drar sina kostnader. Personal är knuten till anläggningen, och marknaden kommer snart att

Nr 94

Torsdagen den
12 mars 1981

Om PLM:s tillverkning av aluminiumburkar i Fosie

Torsdagen den
12 mars 1981

*Om PLM:s till-
verkning av alu-
miniumburkar i
Fosie*

bokstavligt talat översvämmas av de burkar som så många inte vill ha och som vi – och det är det ytterst allvarliga – inte har tillgängliga resurser att ta vara på eller att efter användandet insamla och återvinna.

I ett inlägg i interpellationsdebatten den 3 december 1979 varnade jag för detta läge. Jag skall tillåta mig att citera ett stycke av resonemanget då, där jag sade bl. a. följande: "Klart är ju nämligen att burkfabriken redan är under uppförande. Det är dessutom fråga om en mycket stor investering. Jag har sett siffror på mellan 100 och 200 milj. kr. Vad den exakta siffran är vet jag inte, men den är i varje fall mycket hög. Jag skulle vilja se den som – om försöksverksamheten inte faller väl ut – kan stoppa tillverkningen av aluminiumburken. Följden blir i så fall inte bara en avskräckande stor kapitalförstöring. Förväntad sysselsättning äventyras också, och berörda företag, kommuner och anställda kommer helt naturligt att reagera."

Det är precis vad som nu har hänt och händer. Den s. k. försöksverksamheten med burkinsamling i Varberg har blivit något av ett misslyckande. Ett stort antal intressenter ställer sig avvisande till aluminiumburken. Det kan vi se i de remissvar som strömmar in med anledning av den Graböska utredningen. Likväl är den här fabriken ett faktum, sedan PLM med raketfart drivit fram fabriken uppförande och tydligen gjort det i den goda tron att borgerliga regeringar oavsett sammansättning välsignar burken.

Jag vill nu fråga jordbruksministern: Kan det – mot bakgrund av att företrädaren i folkpartiregeringen lät sig informeras om PLM:s planer att etablera burkfabrik i Fosie och därvid inte hade någon invändning mot projektet – vara möjligt för den sittande borgerliga trepartiregeringen att lägga fram förslag som reellt sett stoppar aluminiumburkstillverkningen i Fosie?

Den Graböska utredningen skall förhoppningsvis föranleda en proposition under vårriksdagen. Jag skall inte försöka få jordbruksministern att avslöja innehållet i densamma. Men det svar jag får på min nyss ställda fråga bör kunna ge viss vägledning. Jag väntar därför med spänning på vad statsrådet har att säga.

För egen del vill jag upprepa det jag tidigare sagt om att burkförpackningen helst av allt borde försvinna ur marknaden så fort som möjligt. Returglaset är det som bäst tillgodoser miljö-, energi- och konsumentbehoven.

Jag gläder mig åt att PLM-chefen nu utlovat en rejäl satsning på att utveckla glasflaskan – det har jag faktiskt papper på. Det behövs verkligen att man gör emballaget attraktivt såväl för berörd personal i handeln som för konsumenterna.

Det är värdefullt att PLM-chefen, som inte tycks vara någon större jämlikhetsvän i övrigt – det kunde vi höra i riksradien i morse – ändå vill medverka till att åtminstone göra glasemballaget litet mera jämlikt med burkkollegan.

Jag kan inte avstå från att till sist – mot bakgrund av konsumenternas pressade ekonomiska situation – nämna några priser vad gäller drycker i burk resp. returglasflaska.

Priset avser öl i klass II, men jämförelsen kan självfallet också gälla

läskedrycker och andra drycker. Det framgår att när man tappar öl av klass II i en burk på 45 cl, som är den vanliga burkstorleken, så betingar ölet ett literpris på 8:78 kr. Om man tappar ölet i en returglasflaska på 33 cl får man ett pris per liter på 7:67 kr. Det är alltså fråga om betydligt över 1 kr. i prisskillnad, vilket är värt att beakta.

I och med detta, vill jag säga, är det inte bara fråga om miljö- och energisynpunkter, utan det är också från konsumentsynpunkt önskvärt med ett attraktivt returglas. Jag hoppas verkligen att jordbruksministern tar vederbörligt intryck också av detta förhållande. Jag har förstått att han känner en klar och medveten motvilja mot de problem som burken medför vad gäller risk för miljön och energiåtgång. Men till bilden hör också konsumentkostnaderna.

*Om PLM:s till-
verkning av alu-
miniumburkar i
Fosie*

Anf. 49 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Hans Alsén konstaterar i sin interpellation att debatten om aluminiumburkens vara eller inte vara på den svenska marknaden går vidare. Den debatten kommer naturligtvis att fortsätta tills den här församlingen samlar mod och styrka för beslut om nödvändiga åtgärder. Och vad jag kan se är de nödvändiga åtgärderna endera ett förbud eller en pant som sätts så högt att ingen människa ens kommer på tanken att köpa burken.

Nu finns det motioner till årets riksmöte om ett förbud mot aluminiumburken, dels en partimotion av vpk, dels en motion av en socialdemokratisk ledamot. Av den anledningen tänker jag inte göra någon större djupdykning i ämnet, eftersom det blir tillfälle att återkomma. Då får också Hans Alsén en ny chans att rösta för ett förbud – den chansen missade han vid det förra riksmötet. Detta finner jag litet märkligt, eftersom jag är helt övertygad om vilka åsikter herr Alsén har när det gäller aluminiumburken.

Men låt mig ändå påpeka att de farhågor som har funnits när det gäller återvinning av burken har besannats. Det har varit ett försöksprojekt med uppsamling av aluminiumburkar i Varberg. Trots den stora ekonomiska satsning som skett från företagets sida visar insamlingsresultatet att inte ens en tredjedel av burkarna har uppsamlats.

Jordbruksministern har uttalat att en nödvändig återvinning bör ligga på 70–80 % samt att regeringen kommer att noga följa utvecklingen på detta område.

Jag förutsätter att dessa uttalanden fortfarande gäller. Om så inte är fallet – kan då jordbruksministern ge besked om vilka förändringar som har skett?

Som jag redan nämnt finner jag ingen anledning att i dag ta upp någon större diskussion om aluminiumburken, eftersom vi under våren kommer att få en behandling av motioner som kräver åtgärder på detta område. Det är bara att konstatera att denna produktion har startats i strid med beslut som fattats av riksdagen. Om man vill leta efter syndabockar i den här frågan, så inte mig emot, men nu måste det viktiga väl ändå vara att erforderliga åtgärder vidtas. Vi får väl hjälpas åt, Hans Alsén, när motionerna kommer på riksdagens bord, så att åtgärder kommer att vidtas.

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Om PLM:s till-
verkning av alu-
miniumburkar i
Fosie*

Anf. 50 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! På Hans Alséns första direkta fråga – om jag var informerad om detta våren 1978 – blir mitt svar nej. Däremot har det sagts att jag skulle ha fått viss information hösten 1978, mera exakt i den vecka då regeringen avgick. Det skulle ha skett vid en sammankomst i Västervik, där naturvårdsverkets generaldirektör och jag deltog för att se på ett försök som PLM gjorde i sin pappersfabrik. Jag kan varken bekräfta eller dementera detta utan bara säga att jag har inget som helst minne av någon information som gällde PLM. Jag minns att man vid informationen diskuterade det s. k. Västerviksförsöket, ett försök med återvinning genom det s. k. Sellbergsbolaget.

När det gäller Hans Alséns andra fråga vill jag säga att den nuvarande regeringen, enligt min mening, kan och skall lägga fram förslag som den anser vara riktiga, oavsett tidigare beslut. I departementet sammanställer vi just nu remissyttrandena, och det är min avsikt att lägga fram ett förslag. Det är självklart att man när det gäller ett sådant förslag inte kan undgå att uppleva verkligheten, dvs. att fabriken nu är byggd och att något hundratal människor sysselsätts där. Jag hoppas ändå att jag skall kunna lägga fram ett förslag som gör att vi får en lycklig lösning på problemet. I övrigt delar jag Hans Alséns allmänna synpunkter på billiga och bra förpackningar, både från konsument-, energi- och miljösynpunkt.

Anf. 51 HANS ALSÉN (s):

Herr talman! Jag tycker att det är värdefullt att få jordbruksministerns egna ord på att vad som skymtat i massmedier om information redan 1978 icke äger sin giltighet. Detta kan vara av intresse i sammanhanget, inte därför att jag – och det säger jag också till John Andersson – primärt försöker finna syndabocker. Här har, som jag nämnde, ett företag onekligen gått in med ett betydande kapital. Det har anställts hundratal människor, och kommunen har ställt upp för att få en lösning, som enligt vederbörandes mening innebär en önskvärd ökning av sysselsättningen. Det här kan man inte tänka bort i sammanhanget. Jordbruksministern betonade ju också i sitt svar på min andra fråga att vi nu har en besvärligare ekvation än vad vi skulle ha haft, om inte fabriken hade funnits, om inte de många människorna hade varit på plats. Det är uppenbart att det förhåller sig på det sättet.

Jag menar att det är det som gör vad PLM-chefen upplevde som ett löfte av det dåvarande folkpartistatsrådet så allvarligt. Det vore värdefullt, om jag kunde provocera Eric Enlund till att säga någonting på denna punkt. Det kan inte vara lätt att vara företagare i ett samhälle, där man vid en tidpunkt upplever sig ha en regering som välvilligt ställer upp på ett projekt för att året efteråt möta en regering och en riksdag som visar stor betänklighet när det gäller projektet. Då är det inte lätt att bedriva verksamhet av vare sig det ena eller det andra slaget. Det är detta som jag har velat peka på i det här sammanhanget.

Jordbruksministerns svar på min fråga med anledning av den kommande propositionen tyckte jag mig kunna tolka så, att man självfallet måste beakta

den aktuella situationen och räkna med den etablerade fabriken och vad därtill hör, samtidigt som man inte tänker avstå ifrån att möta de olika anspråk som nu ställs på burkproduktionen i vad gäller miljö-, energi-, konsumentpris osv.

Med tanke på det svaret från jordbruksministern ser jag ändå ganska positivt på situationen, ehuruval vi kunnat ha en betydligt mer tilltalande situation i dag – jag upprepar det – om icke detta förspel 1978 beklagligtvis kommit till stånd.

Jag vill tacka jordbruksministern för ett svar som jag upplever som realistiskt men som väl också syftar till att skapa – om jag får uttrycka det så – en bättre framtid på detta område, även om det perspektivet kanske måste bli litet längre än vad som är önskvärt.

Anf. 52 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Först skulle jag vilja säga att jag inte tror att det råder några meningskiljaktigheter mellan Hans Alsén och mig vad avser aluminiumburkens vara eller inte vara.

Vad jag skulle vilja peka på är att redan vid förra riksmötet, då den här frågan var uppe till behandling i kammaren, fanns det – och det finns fortfarande – möjligheter att lägga om till nyproduktion vid fabriken. Det behöver inte vara fråga om att vare sig spränga eller lägga ned fabriken. Man kan ju lägga om produktionen till annan tillverkning.

Vid behandlingen här i kammaren pekade jag på hur det stod skrivet i utskottsbetänkandet och frågade hur utskottet kunde godta sådana lösa formuleringar som PLM lämnade i sin redogörelse för hur man skulle lösa återvinningsfrågan, t. ex. denna:

”De burkar som konsumeras utomhus lägger konsumenten i särskilda stationära och mobila burk uppsamlingsbehållare som finns uppställda i anslutning till frekventerade platser. Dessa töms av den som ansvarar för hämtningen i hushållen alternativt omhändertas av annan person eller organisation som levererar direkt till skrothandeln.”

Jag frågade då: Vilka är de som ställer ut dessa särskilda stationära och mobila burk uppsamlingsbehållare? Och vilken är den andra person som skall omhänderta burkarna och vad är det för organisation eller organisationer som skall leverera direkt till skrothandeln?

Det var ingen som kunde svara på de frågorna.

Sådana direkta fabler som levereras från ett företag om hur man skall lösa frågan om återuppsamling av burkarna tar utskottet på allvar. Alla tecken tyder ju på att man inte klarar frågan om återvinning till den grad som erfordras.

Jag ser två utvägar, nämligen ett direkt förbud eller en pant som är satt så högt att ingen ens kommer på tanken att köpa burken.

Anf. 53 ERIC ENLUND (fp):

Herr talman! Hans Alsén behöver ingalunda provocera mig till att delta i den här diskussionen. Jag finner det tvärtom mycket naturligt att jag deltar

Torsdagen den
12 mars 1981

*Om PLM:s till-
verkning av alu-
miniumburkar i
Fosie*

och ger en redogörelse för vad som förekom under folkpartiregeringens tid och därmed fyller ut den lucka som Anders Dahlgren, fullt naturligt, har måst lämna i sin redogörelse.

Den 29 november 1978 sammanträffade jag med företrädare för PLM, med verkställande direktören i spetsen. Jag fick då en allmän redogörelse för företagets verksamhet. Huvuddelen av tiden ägnades åt frågan om avfallshandling, men även projektet med burktillverkning nämndes. Information av detta slag är mycket vanlig. Jag finner det för min del naturligt – och jag antar att min företrädare och min efterträdare som jordbruksminister har tillämpat samma ordning – att gärna ta del av den information som man kan få, särskilt när det gäller så viktiga frågor som hur vi skall hantera avfall i vårt land.

Men här förelåg inte något regeringsärende, och följaktligen fanns det heller inte anledning att diskutera frågan inom regeringen. Det är alltså fel att säga att folkpartiregeringen tagit någon som helst ställning till frågan om det lämpliga eller olämpliga i aluminiumburkstillverkningen, helt enkelt av den anledningen att denna fråga under min tid som jordbruksminister inte förekom som regeringsärende.

Eftersom Hans Alsén nu – till dels, i vart fall – tycks ha grundat sin interpellation på tidningsuppgifter, vill jag också meddela att jag har lämnat den här redogörelsen på direkta frågor från journalister som har ringt mig; några av dem har ringt med anledning av Hans Alséns interpellation. Jag har inte hemlighållit någonting utan redovisat precis vad jag har sagt här om vad som egentligen har hänt. Men jag har också kunnat notera att journalisterna i en del fall har funnit mina svar så naturliga och så föga sensationella att de inte ens har fört dem vidare i massmedia.

Efter direkt kontakt med jordbruksdepartementet inlämnade PLM – och detta har nämnts av jordbruksministern – trots negativa upplysningar på tjänstemannaplanen en ansökan om statsbidrag till den försöksverksamhet med insamling av plåtburkar som företaget ämnade starta i Varbergs kommun. Denna ansökan kom alltså in före regeringsskiftet hösten 1979, men den behandlades efter folkpartiregeringens avgång. Ansökan avlogs, som har nämnts här, av den nuvarande trepartiregeringen den 20 december 1979. Anders Dahlgren nämnde f. ö. detta försöksprojekt redan i sitt interpellationssvar till Hans Alsén i början av december samma år. Jag instämmer alltså här i den redogörelse som jordbruksministern har lämnat.

Den 21 december 1979, behandlade regeringen ett besvärärende som inkommit till bostadsdepartementet på sommaren 1979 och som rörde en stadsplan söder om Fosieby i Malmö. Besvären gällde frågan, om värdefull jordbruksmark skulle få tas i anspråk för industribyggnad, bl. a. för PLM:s burkfabrik. Det framgick uppenbart av ärendet att det gällde burkfabriken. Regeringen fastställde stadsplanen med undantag för en mindre detalj som inte berörde burkfabriksanläggningen.

Det ärendet behandlades av bostadsdepartementet, men jag är övertygad om att det då skedde – liksom alltid när det är fråga om användning av

jordbruksmark – ett samråd mellan bostadsdepartementet, i detta fall statsrådet Danell, och jordbruksdepartementet. Såvitt jag kan förstå fanns det inte heller vid det tillfället någon anledning eller någon möjlighet att ta upp frågan om det lämpliga eller olämpliga i aluminiumburkstillverkningen.

Herr talman! Vad jag här nu har återgivit ligger väl i linje med den redogörelse och det besked som jordbruksminister Dahlgren har givit Hans Alsén både i interpellationsdebatten den 3 december 1979 och i de svar som han har lämnat här i dag.

Anf. 54 HANS ALSÉN (s):

Herr talman! Jag vill tacka Eric Enlund för att han gav den här informationen. Om han var oprovocerad eller inte lämnar jag därhän, men svaret bekräftar alltså vad PLM har hävdad i sitt remissyttrande i anledning av den Graböska utredningen, nämligen att en sådan informationsammansättning – vi kan kalla den så – förekom, närmare bestämt tydligen den 29 november, och att det då i första hand var avfallsfrågorna men också burkproduktionen som var föremål för information och diskussion.

Eric Enlund säger att det då inte blev något regeringsärende. Nej, det förstår jag mycket väl att det inte blev i formell mening. Men jag har väldigt svårt att förstå varför inte en jordbruksminister eller någon annan medlem av regeringen, han må vara ansvarig för vilket departement som helst, har möjlighet att ta initiativ för att åstadkomma t. ex. en utredning av det slag som den nu sittande jordbruksministern har gjort. Det hade mycket väl varit möjligt. Nu fick frågan rulla vidare, och företaget handlade i god tro – jag har ingen anledning att betvivla det. Det kände sig alltså ha stöd av företrädare för den regering som man hade presenterat sitt projekt för. Det är ju det som är problemet – och det var det jag pekade på – att det är ytterst beklagligt att den dåvarande jordbruksministern inte tyckte att den här frågan hade den karaktären att initiativ behövde tas. Om så skett hade mycket av de besvär – kostnader och mycket annat – som vi nu kan konstatera i detta sammanhang ha kunnat undvikas.

John Andersson och jag är säkerligen överens i våra grundvärderingar i detta sammanhang. Att jag inte tycker att man kan gå på ett förbud sammanhänger med vad jag här har sagt. Här har företaget byggt sin fabrik, anställt personal, osv. Det går inte att ställa om produktionen i en hast. Det är en omställningsprocess som kräver några år, men den är mycket väl möjlig att genomföra. Jag hoppas också att det skall bli av. Jag menar att ett förbud i det här sammanhanget inte var möjligt. Däremot hade det varit möjligt i ett läge som skulle ha kunnat uppstå därest Eric Enlund hade tagit initiativ. Men det skedde ju inte. Formellt – jag upprepar det, så att Eric Enlund inte tror att jag misstar mig på den punkten – är jag medveten om att det inte var ett regeringsärende. Jag förmodar – men det är möjligt att jag har fel på den punkten – att det kan finnas så mycket handlingskraft i den sittande regeringen att man tar ett sådant här initiativ.

---

*Om PLM:s till-
verkning av alu-
miniumburkar i
Fosie*

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Om PLM:s till-
verkning av alu-
miniumburkar i
Fosie*

Anf. 55 ERIC ENLUND (fp):

Herr talman! Jag känner mycket väl till de påståenden som gjorts av PLM, nämligen att det skulle ha getts en klarsignal från folkpartiregeringen. Redan av mitt första inlägg torde det klart ha framgått, Hans Alsén, att det är en felaktig uppgift.

Nu har jag full förståelse för om Hans Alsén skulle anse att den handläggningsordning som vi har att tillämpa när det gäller industrietableringar av det här slaget inte är tillfredsställande ur den synpunkten att statsmakterna inte i tillräckligt tidigt skede har möjlighet att bedöma miljö-, energi- eller sysselsättningspolitiska effekter. Det har jag full förståelse för, och den saken kan diskuteras. Men om man nu tvivlar på att denna ordning är den allra bästa – och det kan man naturligtvis sätta i fråga – bör strävan vara att få till stånd en ordning som ger bättre möjligheter att bevaka miljöintressen och andra viktiga frågor i ett tillräckligt tidigt skede. Men att regeringen skulle frångå gällande handläggningsordning – och det är väl det som antyds i Hans Alséns anmärkning mot mig och folkpartiregeringen – och ingripa i ett ärende exempelvis under pågående handläggning inom koncessionsnämnden kan väl ändå inte vara Hans Alséns mening.

Anf. 56 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Hans Alsén säger att det tar några år att lägga om produktionen. Ja, men då måste ju den logiska följden bli att det är ännu mer bråttom att komma till beslut i den här frågan.

Så till frågan om startandet av den här fabriken. Om jag inte är fel underrättad uttalade riksdagen år 1975 att innan en vara börjar produceras så bör det klarläggas hur den skall tas om hand när den har använts och blivit till avfall. Om PLM hade följt detta riksdagsbeslut, borde PLM ha gått till naturvårdsverket innan företaget beslöt att bygga sin fabrik. Men i själva verket fick naturvårdsverkets tjänstemän långt i efterhand läsa om fabriken i tidningarna. Först då bad naturvårdsverket PLM om information. Valfrid Paulsson säger i en tidningsintervju att också miljökostnadsutredningen lovat näringslivet att representanter för förpackningstillverkare fortlöpande skulle samråda med naturvårdsverket och konsumentverket. Han säger att han uppfattade detta som ett mycket konkret löfte från näringslivets sida. I sammanhanget kan nämnas att i utredningen fanns företrädare för båda de aktuella företagen.

Det är ju alldeles uppenbart att man här har brutit mot beslut som fattats och uttalanden som gjorts av Sveriges riksdag.

Anf. 57 HANS ALSÉN (s):

Herr talman! Får jag säga till Eric Enlund att jag har den uppfattningen att handläggningsordningen i sådana här ärenden inte är den bästa och att en ändring bör komma till stånd. Det belystes också i den debatt som den nuvarande jordbruksministern och jag hade i december 1979 och där de här frågorna berördes. Jag har en förhoppning om att bl. a. den Graböska utredningen och över huvud taget undersökningen av problematiken kring

den här aluminiumburken kan föranleda initiativ, så att vi får en ändring. Det är i varje fall min förhoppning.

Jag har aldrig menat att den dåvarande jordbruksministern skulle ha ingripit i koncessionsnämndens behandling av frågan. Men jag menar – och har jag fel på den punkten är jag tacksam om Eric Enlund korrigerar mig – att det hade varit möjligt för den dåvarande jordbruksministern att ta ett utredningsinitiativ i frågan, på samma sätt som den nu sittande jordbruksministern gjorde. Jag har väldigt svårt att förstå att regeringen skulle ha varit förhindrad att göra detta. Det hade väl varit möjligt.

Sedan, John Andersson, kan man inte handskas – som jag ser det – hur som helst med kapital och i synnerhet inte med arbete, med anställda i en fabrik nere i Fosie och säga att det är ett faktum. Det går inte att bara klippa till med ett förbud, med de konsekvenser det får i olika avseenden.

Den utredning som kom till stånd bl. a. med anledning av en motion som jag medverkade till anser jag vara nödvändig för att få frågan belyst, så att det fattas ett beslut som är så riktigt grundat som möjligt och som fångar in dagsproblematiken i skilda avseenden men framför allt gör det möjligt för riksdagen att fatta beslut som långsiktigt löser problemen på området.

Anf. 58 ERIC ENLUND (fp):

Herr talman! Hans Alsén och jag är uppenbarligen överens att om vi vill komma till rätta med dessa problem i framtiden kan det bli nödvändigt att man ser över formerna för handläggningen av ärendena. Men lika uppenbart tror jag det bör vara att så länge nuvarande ordning gäller, måste den följas. Och det innebär ju, Hans Alsén, att industrietableringar av det här slaget i förstone skall bevakas av de myndigheter som har den uppgiften, bl. a. koncessionsnämnden och naturvårdsverket. Att det sedan i många fall så småningom blir regeringsärenden känner vi också till.

Nu tycker jag kanske att det väsentliga är – och där tror jag att det råder stor enighet mellan Anders Dahlgren, Hans Alsén och mig – att man kommer till rätta med de miljöproblem som kan uppstå genom den här tillverkningen. Vi är säkerligen överens om att man måste försöka bevaka den frågan. Jag tolkar också jordbruksministerns svar så, att han kommer att göra detta.

Slutligen tycker jag inte att det skall vara nödvändigt för mig, Hans Alsén, att här bedyra den tidigare folkpartiregeringens och folkpartiets intresse för miljöfrågor, för om det är något som folkpartiet drivit under de senaste åren, så är det miljöfrågorna även vad gäller de problem som vi har med avfallshanteringen.

Anf. 59 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Först och främst vill jag säga att det som Hans Alsén nu förespråkat är ju ett bra tips till dem som vill följa efter när det gäller det tillvägagångssätt som de här företagen har tillämpat. Jag tror att det är en väldigt farlig väg att tillåta att det startas en verksamhet i strid mot riksdagsbeslut och träffade överenskommelser och sedan säga: Nu är det ett faktum, för nu har vi fabriken, nu har vi folk anställt.

Nr 94

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Om PLM:s till-
verkning av alu-
miniumburkar i
Fosie*

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Om PLM:s till-
verkning av alu-
miniumburkar i
Fosie*

Jag tror att man måste tvinga fram en annan produktion i det sammanhanget. Man får inte acceptera att företaget använder ett sådant här knep för att genomdriva sina planer. Jag skulle vilja fråga jordbruksministern om han kan acceptera ett tillvägagångssätt innebärande att man startar en verksamhet som inte är tillfredsställande och sedan bara hänvisar till att det skulle få så omfattande konsekvenser att avbryta denna verksamhet att det är omöjligt.

Jag vill hänvisa till att den expertgrupp som var ansluten till miljökostnadsutredningen lovade att samråd skulle ske med naturvårdsverket, konsumentverket m. fl. I den expertgruppen ingick ledande direktörer både från PLM och Pripps. De kände till vilka bestämmelser som gällde och vilka löften som givits.

Eric Enlund kanske kan svara på frågan vilka personer och organisationer det är som skall sköta återvinningen och även på frågan vilka det är som ställer upp för att åta sig uppsamling m. m.

Det här problemet har ju varit uppe till behandling i utskottet utan att någon haft någon erinran mot den skrivelse där PLM redogör för hur man skall lösa problemet med återvinningen.

Anf. 60 HANS ALSÉN (s):

Herr talman! Helt kort! John Andersson och jag har nog en smula delade meningar om hur PLM uppträtt i det här fallet. Eric Enlund har ju givit sin belysning av frågan, och där sammanfaller hans uppfattning och min. Det är ett svar på John Anderssons resonemang.

Formellt sett har PLM uppfyllt de krav eller rättare sagt den brist på krav som finns på det här området. Det är en realitet i sammanhanget. Sedan kan man beklaga att de regeringskontakter och myndighetskontakter som PLM hade inte föranledde vederbörande i regeringen eller hos myndigheterna att vidta åtgärder som hade klargjort för PLM att det fanns sådana problem på området att hela etableringsfrågan med alla de led som är aktuella borde ha blivit föremål för en vidare översyn. Det är ju inte bara produktionen det gäller, utan det är framför allt i det led där produkten skall tas till vara som de stora problemen ligger. Det borde, som jag ser det, ha kunnat klargöras för PLM. Så skedde inte, och nu befinner vi oss i ett helt annat läge. Det kan man inte, John Andersson, rimligen bortse ifrån – jag upprepar det. Man kan beklaga att det är så men inte bortse ifrån, att här är ett stort antal människor sysselsatta. Produktionen måste avvecklas och ersättas under anständiga former. Det är rimligt. Vi beklagar båda två att det här läget har uppstått. Men nu är det som det är, och vi måste hantera situationen med förstånd gentemot alla berörda parter.

Anf. 61 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Även jag vet att fabriken ligger där den ligger, men jag vet också att det är möjligt att lägga om produktionen. Det finns kanske inte något direkt förslag, men det har gjorts undersökningar som visar att det är möjligt att lägga om produktionen till framställning av stålburkar. Då skulle

man få en bättre återsamling än vad man kommer att lyckas med beträffande aluminiumburken.

Jag nöjer mig med detta. Jag får anledning att återkomma i samband med behandlingen av riksdagsmotionerna.

12 § Föredrogs och hänvisades
Proposition
1980/81:141 till näringsutskottet

13 § Föredrogs och hänvisades
Redogörelse
1980/81:14 till utbildningsutskottet

14 § Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1980/81:1957–1960 till näringsutskottet
1980/81:1961 till justitieutskottet
1980/81:1962 till utbildningsutskottet
1980/81:1963 till trafikutskottet

15 § Föredrogs och bifölls
Interpellationsframställningarna 1980/81:106–108

16 § Anmäldes och bordlades
Proposition
1980/81:117 om utbildning för uppdrag i u-land m. m.

17 § Anmäldes och bordlades
1980/81:1964 av *Per Bergman* och *Birgitta Dahl*
1980/81:1965 av *Karin Flodström* och *Jan Fransson*
1980/81:1966 av *Torsten Gustafsson* och *Per-Axel Nilsson*
1980/81:1967 av *Birgitta Hambraeus*
1980/81:1968 av *Birgitta Hambraeus*
1980/81:1969 av *Birgitta Hambraeus m. fl.*
1980/81:1970 av *Egon Jacobsson m. fl.*
1980/81:1971 av *Gunnel Jonäng*
1980/81:1972 av *Stig Josefson m. fl.*
1980/81:1973 av *Essen Lindahl*
1980/81:1974 av *Essen Lindahl* och *Karin Flodström*
1980/81:1975 av *Kjell Nilsson m. fl.*
1980/81:1976 av *Olof Palme m. fl.*
1980/81:1977 av *Sten Sture Paterson*
1980/81:1978 av *Lennart Pettersson m. fl.*
1980/81:1979 av *Rolf Sellgren*
1980/81:1980 av *Håkan Strömberg m. fl.*
1980/81:1981 av *Lars Svensson m. fl.*

Nr 94

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Om PLM:s till-
verkning av alu-
miniumburkar i
Fosie*

Nr 94

Torsdagen den
12 mars 1981

1980/81:1982 av förste vice talmannen *Ingegerd Troedsson*

1980/81:1983 av *Per Unckel m. fl.*

med anledning av proposition 1980/81:90 om riktlinjer för energipolitiken

Anmälan av interpellationer

1980/81:1984 av *Gunnar Biörck* i Värmdö

med anledning av proposition 1980/81:95 om ändrat huvudmannaskap för Karolinska sjukhuset, m. m.

1980/81:1985 av *Olof Palme m. fl.*

med anledning av proposition 1980/81:107 om den statliga skoladministrationen m. m.

18 § Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 11 mars

1980/81:109 av *Eric Jönsson* (s) till kommunikationsministern om färjetrafiken över Öresund:

I början av 1970-talet transporterades ca 8 miljoner passagerare över Sundets södra del per år. Därefter har en minskning skett, så att passagerarantalet i dag är ca 4 miljoner per år.

Sedan hösten 1980 bedrivs trafiken i södra Öresund av SFL (Scandinavian Ferry Line), som är bildat av Rederi AB Svea och Svelast. SFL verkar i poolarbete med Dampskibsselskapet Öresund. Även mellan SFL och TT-linjen förekommer poolsamarbete på Tysklandstrafiken.

De planer som SFL presenterade under 1980 innebar att trafiken på Dragör och Köpenhamn (Tuborg) skulle koncentreras till en terminal för både Tysklands- och Danmarkstrafiken i Malmö hamn. Flygbåtarna avses fortsätta i nuvarande omfattning och från Skeppsbron.

Under slutet av 1980 iordningställdes ett provisoriskt läge vid smörkontrollen för de från Landskrona–Tuborg överflyttade Scarlettbåtarna.

Redan efter ett par månaders drift har nu SFL meddelat att trafiken går med stora underskott och att rederiet planerar att lägga ner driften snarast möjligt efter sommaren.

Det är angeläget att på nytt framföra de synpunkter som Malmö kommun framfört vid tidigare diskussioner angående trafiken, nämligen att en god och tät trafik till Kastrup ligger fast på Dragör, att flygbåtarna fortsätter samt att en förbindelse med stora båtar centrum–centrum vidmakthålles. Vad gäller denna senare passagerartrafik mellan Malmö och Köpenhamn, som i dag upprätthålls mellan Malmö och Tuborg, har Malmö kommun uttryckt önskemål om en mera central tilläggsplats på danska sidan av Sundet, vilket också har diskuterats.

Den av parterna i SFL framarbetade organisationen och trafikeringen har varit föremål för många och långa överläggningar i avsikt att vi skall få en säker, trygg och långsiktig lösning.

Det är därför helt otillfredsställande att rederiet redan nu, efter ett fåtal månader, vill lägga ner trafiken innan någon analys eller utvärdering av trafiken gjorts. Detta skadar också kraftigt tilltron till kontinuiteten i trafiken och därmed de resandes kunskap och intresse för att utnyttja densamma.

Till yttermera visso är det på det sättet att tillgängligheten och åtkomligheten för Malmöregionen för här etablerade företag eller marknader ute i Europa är av avgörande betydelse för utvecklingen i regionen, dvs. för våra möjligheter att i framtiden få ytterligare verksamhet dit eller nuvarande att expandera. Detta har också redovisats dels av Öresundsbroutredningen i delen Kontakter med Europa, dels i en nyligen utförd studie som professorn i regional ekonomi Åke Andersson utfört tillsammans med FN-institutet i Wien.

Malmöregionens krav på en säker och långsiktig lösning av Öresundstrafiken är därför inte enbart en regional fråga utan en nationell fråga som är viktig både ur sysselsättningssynpunkt och för möjligheten att upprätthålla handels- och kulturförbindelser med Danmark.

Malmö kommun hävdar på det bestämdaste att ett agerande på sätt som SFL gjort skadar tilltron till trafiken.

En ordentlig analys och utvärdering av trafiken måste snarast göras innan beslut fattas om eventuella ändringar. Limhamn-Dragör-trafiken och flygbåtarna måste fortsätta att gå i nuvarande omfattning, och en analys och utvärdering av Malmö-Tuborg-trafiken bör granska också andra alternativ för trafiken till Köpenhamn, där centrum/centrumläge bör eftersträvas.

Med hänvisning till vad som här anförts anhåller jag att få ställa följande frågor till kommunikationsministern:

1. Vill kommunikationsministern medverka till att en analys och utvärdering av färjetrafiken mellan Malmö och Tuborg kommer till stånd?
2. Är statsrådet beredd att också granska andra alternativ för trafiken till Köpenhamn, där centrum/centrumläge eftersträvas?

den 12 mars

1980/81:110 av *Oskar Lindkvist* (s) till ekonomiministern om den framtida bostadsstandarden:

Ekonomiministern har gett uttryck för uppfattningen att bostadsstandarden generellt sett är hög i relation till våra ekonomiska resurser och att den därför bör sänkas genom att bostadssubventionerna minskas. Detta kan naturligen ske genom att den marginella nyproduktionen får en annan inriktning – vi avstår helt från privatfinansierade lyxvillor och de motsvarande hus för vilka man på olika sätt kan få statliga bostadslån. Vi kan generellt minska småhusbyggandet och öka andelen smålägenheter i flerbostadshusen. Med hänsyn till nyproduktionens storlek, eller snarare

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Meddelande om
frågor*

litenhet, får detta emellertid marginella effekter från de synpunkter som ekonomiministern anlagt. Man måste därför anta att han avsett att mer generellt påverka bostadsstandarden.

Mot denna bakgrund och med tanke på ekonomiministerns förmåga att prägla den nuvarande regeringens politik har det uppstått allvarlig oro. Man frågar sig hur den avsedda omfördelningen av tillgängliga bostäder skall gå till: Skall man bara genom kostnadshöjningar försöka få till stånd en gigantisk byteskarusell, där det på ena sidan kanske genom ägande reserveras goda bostäder för de bäst situerade och där det på den andra sidan faller ut ett ökande antal bostadslösa?

Med hänsyn till att de refererade uttalandena inte kan anses som bostadspolitiska utan som ett led i en aviserad ekonomisk politik önskar jag till statsrådet Bohman ställa följande fråga:

På vilket sätt skall man, enligt ekonomiministerns mening, åstadkomma en av honom önskad allmän sänkning av bostadsstandarden i landet?

19 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 12 mars

1980/81:312 av *John Andersson* (vpk) till industriministern om överförande av vissa naturtillgångar i samhällets ägo:

I Västerbotten har en stor guldfyndighet upptäckts. Den omtalas som den största guldfyndigheten i Sverige. Med anledning därav ställs åter frågan, bl. a. från fackliga organisationer, om ett samhälleligt ägande av dessa naturtillgångar. Industriministern har tidigare uttalat att det kan finnas anledning att se över hela lagstiftningen på råvaruområdet. Då det på senare tid gjorts upptäckter av flera större fyndigheter borde det finnas anledning till en skyndsam översyn av lagstiftningen, för att samhället skall tillförsäkras vinsterna av dessa naturtillgångar.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga industriministern:

Avser industriministern att skyndsamt se över lagstiftningen så att naturtillgångar som de här berörda kommer i samhällets ägo?

1980/81:313 av *Ulf Sivertun* (vpk) till arbetsmarknadsministern om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten:

Vi kan i dag konstatera en alltmer ökad arbetslöshet. Med en ökad arbetslöshet ökar också konkurrensen om jobben, där ungdomen drabbas särskilt allvarligt. Framför allt drabbas de unga kvinnorna. I dag beräknar man att ca 12 % av flickorna mellan 16 och 19 år saknar arbete. Antalet direkt arbetslösa ungdomar (16–24 år) uppgick i januari till 41 000 jämfört med 37 000 vid samma tid i fjol. Om vi därtill räknar alla ungdomar som

befinner sig i arbetsmarknadsutbildning, har förtidspensionerats osv., torde siffrorna hamna kring 100 000 arbetslösa ungdomar. Denna situation är oacceptabel och medverkar starkt till att ungdomar bryts ned.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att snabbt komma till rätta med ungdomsarbetslösheten och underlätta för ungdomen, framför allt flickorna, att få jobb?

Nr 94

Torsdagen den
12 mars 1981

---

*Meddelande om
frågor*

20 § Kammaren åtskildes kl. 14.00.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert